

Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului
Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului
Departamentul de Misiune și Cateheză

Faptele milei creștine

Material suport pentru catehezele dedicate perioadei Postului Adormirii Maicii Domnului

Catehezele au fost alcătuite și rostite de Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Andrei în cadrul Programului catehetic „O seară cu Domnul Hristos și cu Preacurata Sa Maică” de la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca și culese de Pr. drd. Raul-Vasile Pap, coordonator al Departamentului de Misiune și Cateheză

Cluj-Napoca

2023

Faptele milei sufletești

1. A îndrepta pe cei păcătoși¹

Programul catehetic dedicat perioadei Postului Adormirii Maicii Domnului din anul acesta se va ocupa de faptele milei sufletești și trupești. Ele deși ne sunt cunoscute, îmi doresc să le reamintim. Oarecum, ele se inspiră din Evanghelia după Matei, capitolul 25, pentru că acolo ni se vorbește despre dreapta judecată. Când va reveni Domnul Hristos, pe oameni îi va împărți în două, pe unii de-a dreapta, iar pe alții de-a stânga, și va zice celor de-a dreapta Lui: *Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să măncânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine.* (Matei 25, 34)

Și plecând de aici, tradiția creștină, a enumerat faptele milei creștine care sunt paisprezece la număr. Șapte fapte ale milei sufletești și șapte fapte ale milei trupești.

Faptele milei sufletești sunt: a îndrepta pe cei păcătoși, a învăța pe cei neștiutori, a sfătui pe cei ce stau la îndoială, a mângâia pe cei întristați, a suferi cu răbdare nedreptățile, a ierta pe cei ce ne vatămă și a ne ruga pentru vii și pentru morți. Iar faptele milei trupești sunt: a hrăni pe cei flămânzi, a adăpa pe cei însetați, a îmbrăca pe cei goi, a primi pe cei străini, a cerceta pe cei bolnavi, a vizita pe cei închiși și a îngropa pe cei morți.

În seara aceasta începem cu prima faptă a milei sufletești care este a îndrepta pe cei păcătoși. Textul scripturistic de la care pornim este cel din Epistola lui Iacov, capitolul 5, versetele 19 și 20: *dacă vreunul va rătăci de la adevăr și-l va întoarce cineva, să știe că cel ce a întors pe păcătos de la rătăcirea căii lui își va mântui sufletul din moarte și va acoperi mulțime de păcate.*

Și m-am gândit la două exemple, unul arhicunoscut, iar celălalt de pe plaiurile noastre românești. Exemplul arhicunoscut de întoarcere a păcătosului de pe calea lui este cel legat de viața Fericitului Augustin. Cine a stăruit pentru îndreptarea Fericitului Augustin? Mama sa a stăruit, o femeie extraordinară. Ani de zile s-a rugat și a plâns pentru fiul său, Augustin, care a devenit ceea ce a devenit, datorită credinței mamei sale, rugăciunilor ei și lacrimilor ei. La origine, erau din Africa de Nord. Au venit în Italia și cel ce l-a convertit pe Fericitul Augustin a fost Sfântul Ambrozie al Milanului.

¹ Cateheză rostită în data de 5 iulie 2020, duminica a 4-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

Cu referire la faptul că mama sa a stăruit să-l îndrepte pe păcătos de la calea lui cea rea, mai târziu, în *Confesiunile* lui, Fericitul Augustin a scris câteva rânduri extraordinare: *Și ai trimis mâna Ta din înălțime și din acest întuneric adânc ai scos sufletul meu, când pentru mine plângea înaintea Ta mama mea, credincioasa ta, mai mult decât plâng mamele înmormântarea copiilor lor, căci ea vedea moartea, o vedea prin credință și spiritul pe care îl avea de la Tine a făcut-o auzită. Tu ai auzit-o și nu i-ai disprețuit lacrimile, când curgând udau pământul sub ochii ei, în orice loc al rugăciunii ai auzit-o, căci de unde a venit visul convertirii mele. A venit pentru că ai mângâiat-o pe ea, încât să fie de acord să trăiască sub același acoperământ cu mine și să aibă aceeași masă în casă.* Așa își amintește Fericitul Augustin întoarcerea lui, convertirea lui. Monica s-a gândit la fapta milei sufletești, a îndreptării celui păcătos.

Sigur că, nu putem reda toată viața fericitului Augustin, dar pentru a ne fixa în timp, la sfârșitul anului 395 a fost hirotonit episcop de către Valeriu, devenind ajutorul său, iar după moartea acestuia, El a rămas singur episcop de Hipporegius, al doilea oraș ca mărime în Provincia Romană, Africa, după Cartagina, unde a păstorit până la moartea sa, 28 august 430, la vârsta de 76 de ani.

Dacă el este un exemplu celebru de convertire de la păcat la virtute, de îndreptare a unui păcătos, în cele ce urmează vom reda un exemplu obișnuit din România, pe care l-a consemnat Părintele Ioanichie Bălan. O creștină aleasă, Doina Militaru din comuna Greci, județul Tulcea, istorisește acest fapt vrednic de luat în seamă: *În acest sat trăia până de curând, o femeie văduvă, foarte credincioasă, care avea un singur fecior, Nicolae, 30 de ani și acesta era căsătorit. Feciorul, gospodar de altfel, o ajuta pe bătrână la munca câmpului și la întreținerea casei, dar avea un mare și greu păcat, Nicolae nu mai voia să creadă în Dumnezeu, de aceea nu mergea la biserică deloc. Încă din copilărie nu se spovedi, nu se închina, ba nu putea nici să vadă pe preot pe la casa lor. Măi Nicolae, îi zicea mama: iată, mâine, va veni părintele cu icoana prin sat că se apropie Crăciunul. Trebuie să-l primim și noi. Mamă, răspundea Nicolae, dacă intră la noi în casă, îl scot pe ușă afară. Măi, Nicolae îi spunea mama altădată, va veni părintele cu Boboteaza pentru a ne sfinți casa, nu cumva să te împotrivești că te bate Dumnezeu. Lasă vină, zise Nicolae, că îi dau cu bata. Și în adevăr nu primea niciodată pe părintele în casă. Iar, biata mamă, plângea nemângâiată, să-l întoarcă Dumnezeu pe fiul ei la sfânta credință și la pocăință. Ani de zile a răbdat Dumnezeu și mama lui Nicolae, doar s-o întoarce. Dar rugăciunea mamei și a preotului din sat nu contenea. Și iată cum l-a întors Dumnezeu la credință și căință. De la o vreme s-a îmbolnăvit Nicolae. Așa de grav, încât a căzut la pat. După câteva zile de suferință, într-o dimineață, strigă*

stăruitor la mamă: Mamă, adu-l pe părintele să mă spovedească și să mă împărtășească că eu am să mor. Dar cum să-l chem? Nu l-ai înjurat tu pe părintele de atâtea ori și ai zis că-l dai pe ușă afară. Mamă, astă noapte, am văzut stând lângă patul meu pe Maica Domnului. Era îmbrăcată în alb, foarte frumos. Și toată noaptea s-a rugat cu lacrimi în ochi pentru mine. Când a văzut biata mamă că fiul ei spune aceste cuvinte cu lacrimi, s-a bucurat mult că a auzit-o Dumnezeu. Și îndată a chemat pe părintele acasă. Iar părintele ca un adevărat păstor al turmei lui Hristos a venit numaidecât la cel căzut. Părinte, l-a întrebat, nu ești supărat pe mine? De ce să fiu supărat, Nicolae? Păi ți-am făcut atâta supărare. Te-am amenințat cu bătaia. Nu sunt deloc supărat pe tine. Hristos a fost răstignit de oameni și nu s-a supărat pe ei. Eu m-am rugat totdeauna pentru tine și am avut credința că te vei întoarce la calea cea adevărată. Atunci, te rog spovedește-mă și împărtășește-mă părinte, că nu mai am multe zile de trăit. Deci, s-a mărturisit cu lacrimi Niculae, s-a căit de păcatele sale și a primit Sfânta Împărtășanie, iar după câteva zile, a murit împăcat cu Dumnezeu, cu sine și cu toți oamenii.

Relatarea aceasta a fost culeasă din întâmplări adevărate de părintele Ioanichie Bălan.

2. A învăța pe cei neștiutori²

În cateheza anterioară, aminteam că faptele milei creștine sunt fapte ale milei sufletești, dar și fapte ale milei trupești. Și am început cu faptele milei sufletești care ziceam că sunt șapte la număr. Prima dintre ele este îndreptarea celor păcătoși pe calea bună. Și ca argument pentru această faptă a milei sufletești, am amintit cuvintele Sfântul Apostol Iacov din Epistola sa: *dacă vreunul va rătăci de la adevăr și-l va întoarce cineva, să știe că cel ce a întors pe păcătos de la rătăcirea căii lui își va mântui sufletul din moarte și va acoperi mulțime de păcate.* (Iacov 5, 19-20)

În seara aceasta vom reflecta la a doua faptă a milei sufletești, a învăța pe cei neștiutori. Domnul Hristos, în predica de pe munte, ne spune un lucru de mare importanță: *cel ce va face și va învăța, acesta mare se va chema în împărăția cerurilor.* (Matei 5, 19)

Așadar, este foarte important să-l învățăm pe cel neștiutor. Poate vă aduceți aminte că am repetat de mai multe ori o cugetare a pedagogului Jan Amos Comenius, care în *Magna Didactica*, referitor la cei neînvățați, împărțindu-i în trei cete, spunea că: *Ce este tânărul bogat și neînvățat? Este un biet purceluș îngrășat cu tărâțe. Ce este tânărul sărac și neînvățat? Este un biet măgăruș condamnat să ducă poveri. Și ce este tânărul frumos neînvățat? Este un biet papagal împodobit cu pene.* Noi nu ne-am dori ca tinerii noștri să facă parte din aceste trei categorii.

O faptă a milei sufletești este aceasta, a-i învăța pe cei neștiutori. Marii pedagogi s-au preocupat de acest lucru. Vă aduc aminte, de exemplu, de un mare autor, Pesalozzi, care a scris o carte care se intitulează *Cum își învăța Gertruda copiii*. Și la un moment dat în această carte făcea elogiul tactului pedagogic pe care îl avea Gertruda, învățându-și copilașii săi. Toate învățăturile care vin de la mama sunt bune, dar în mod special cele legate de credință. Și Gertruda îi învăța pe copiii săi să fie credincioși. Vă citez din cartea aceasta: *După cum o mamă își neglijează copilul sănătos și se ocupă mai mult de cel bolnav și are o îndoită grijă de cel nenorocit. După cum e datoare să se poarte așa, pentru că e mamă, pentru că ține locul lui Dumnezeu lângă copilul ei. Tot astfel, dacă mama înlocuiește pe Dumnezeu pentru mine, și dacă Dumnezeu o înlocuiește pe mama în inimă și o completează, eu sunt dator să mă port cum se poartă ea. Deci, mie mi se impune să am un simțământ asemenea simțământului de mamă. Omul, oricare, e fratele meu. Dragostea îmbrățișează întreaga omenire. Dacă eu mă dedau cu totul celui nenorocit îi sunt de două ori părinte. Căile lui*

² Cateheză rostită în data de 12 iulie 2020, duminica a 5-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

Dumnezeu sunt căile naturii mele. Eu sunt un copil al lui Dumnezeu. Am crezut în mama mea. Inima ei mi-a arătat pe Dumnezeu. Dumnezeu este Dumnezeul inimii mele, Dumnezeu inimii ei. Nu cunosc alt Dumnezeu. Dumnezeul creierul meu este o himeră. Nu cunosc alt Dumnezeu decât pe Dumnezeul inimii mele și mă simt om numai în credința pe care o am în Dumnezeul inimii mele. Dumnezeul minții mele este un Dumnezeu fals. Mă pierd adorându-L. Dumnezeul inimii mele este Dumnezeul meu, mă înalț în dragostea Lui. Mamă, mamă, Tu mi-ai arătat pe Dumnezeu în învățăturile tale și eu l-am găsit în supunerea mea către tine. Mamă, mamă, dacă eu uit pe Dumnezeu, eu te uit pe tine.

Așadar, mama care îi învață pe copii și îi face să fie integri, îndeplinește o misiune extraordinară și îndeplinește cea de-a doua faptă a milei sufletești.

Printre alte lucruri pe care le ignorăm este tocmai păcatul acesta al ignoranței. Vă voi reda o întâmplare despre ignoranța sau necunoașterea învățăturii lui Dumnezeu, necunoașterea învățăturilor bune, pe care a consemnat-o în cartea *Rugăciunea broaștei*, Anthony de Mello. Iată povestirea: *Pustnicul, medita în peștera sa. Când a deschis ochii, a văzut cu uimire că avea un vizitator. Starețul unei mănăstiri cunoscute. Ce cauți, l-a întrebat pustnicul? Starețul i-a relatat trista sa poveste. A fost o vreme când mănăstirea lui era faimoasă în tot Occidentul. Chiliile erau pline de tineri aspiranți și biserica răsuna de imnele călugărilor. Asupra mănăstirii s-au abătut însă vremuri grele. Oamenii nu mai simțeau nevoia să-și hrănească sufletul. Tinerii aspiranți erau din ce în ce mai puțin, iar biserica devenise tăcuă. Nu mai rămăseseră decât câțiva călugări care își făceau datoria cu inimă grea. Iată deci ce dorea să afle starețul: Crezi că toate acestea se datorează, părinte pustnic, păcatelor noastre? Da, i-a răspuns, pustnicul, în deosebi păcatului ignoranței. Ce fel de păcat este acesta? Unul dintre voi este Mesia deghizat, iar voi ignorați acest lucru. După care pustnicul și-a închis din nou ochii și s-a întors la meditația lui. Pe drumul de înapoiere, inima starețului a bătut cu repeziciune, la gândul că Mesia însuși se întorsese pe pământ și se afla chiar în mănăstirea lui. Oare cum de nu-l recunoscuse și cine putea fi el? Să fie fratele bucătar? Să fie fratele ecleziarh? Să fie fratele trezorer? Cu siguranță, nu e el. Avea prea multe defecte. Dar dacă pustnicul a spus că era deghizat, oare reprezentau acele defecte doar o deghizare? Dacă stăm să ne gândim, toți cei din mănăstire aveau defecte, iar unul dintre ei este Mesia. Întors la mănăstire, el i-a adunat pe călugări și le-a spus ce a descoperit. S-au uitat unii la alții neîncrezători. Mesia, aici? Incredibil. Da, dar era deghizat. Deci nu era exclus să fie cutare? Sau poate celălalt? Sau poate cine știe? Un lucru era sigur. Dacă Mesia era deghizat, era puțin probabil că-l vor putea recunoaște. De aceea, și-au propus să-i trateze pe toți cu același respect și cu aceeași considerație. Nu știi niciodată, se*

gândeau ei, când vorbeau cu altcineva, poate el e alesul, poate el e Mesia. Nu-i de mirare că atmosfera din mănăstire s-a schimbat rapid, devenind plină de bucurie. În curând, sute de doritori au cerut să fie admiși în mănăstire, iar biserica s-a umplut din nou de cântări, și călugării străluceau căci spiritul iubirii coborâse asupra lor.

3. A sfătui pe cei ce stau la îndoială³

La întâlnirile anterioare, ne-am preocupat de primele două fapte ale milei sufletești: a îndrepta pe cei păcătoși și a învăța pe cei neștiutori. În seara aceasta vom medita la a treia faptă a milei sufletești: a sfătui pe cei ce stau la îndoială.

Vorbim despre faptele milei trupești și despre faptele milei sufletești, și ne întărește în acest gând și Sfântul Mare Mucenic Pantelimon. Multe minuni a făcut după ce s-a mutat la ceruri, multe minuni a făcut și până când era pe pământ, a revărsat mulțime de minuni, de la Domnul Iisus Hristos.

Așadar, fapta milei sufletești la care ne oprim în această seară este a-i sfătui pe cei ce stau la îndoială, pe cei nehotărâți. Este o slăbiciune, nehotărârea. A-i ajuta să iasă din nehotărârea lor este o faptă a milei sufletești.

Din Sfânta Scriptură am putea da multe exemple. Sfântul Apostol Pavel, când le scria romanilor, vrând să le dea un exemplu strălucit, s-a oprit la patriarhul Avraam cel credincios. N-a stat niciodată la îndoială, chiar atunci când Dumnezeu spre a-i încerca credința, i-a cerut să-l aducă jertfă pe Isaac. Nici atunci n-a stat la îndoială. Știa că Dumnezeu le poate face pe toate. Deci, nu era îndoielnic în credința lui. Patriarhul Avraam poate să ne sfătuiască și pe noi, care de multe ori, suntem îndoielnici, suntem șovăielnici. El ne întărește, ne întăresc sfinții lui Dumnezeu, ne întăresc duhovnicii noștri, ne întăresc sfinții pe care îi sărbătorim mereu, pentru că ei nu s-au îndoit în credința lor.

Sfântul Apostol Pavel, scriind epistola către Romani, în capitolul 4, începând cu versetele 18-25, zice așa: *Împotriva oricărei nădejdi, Avraam a crezut cu nădejde că el va fi părinte al multor neamuri, după cum i s-a spus: "Așa va fi seminția ta"; Și neslăbind în credință, nu s-a uitat la trupul său amorțit - căci era aproape de o sută de ani - și nici la amorțirea pântecelui Sarrei; Și nu s-a îndoit, prin necredință, de făgăduința lui Dumnezeu, ci s-a întărit în credință, dând slavă lui Dumnezeu, Și fiind încredințat că ceea ce i-a făgăduit are putere să și facă. De aceea, credința lui i s-a socotit ca dreptate. Și nu s-a scris numai pentru el că i s-a socotit ca dreptate, Ci se va socoti și pentru noi, cei care credem în Cel ce a înviat din morți pe Iisus, Domnul nostru, Care S-a dat pentru păcatele noastre și a înviat pentru îndreptarea noastră.*

Avraam nu s-a îndoit, Dumnezeu îi promisese că seminția lui va fi numeroasă ca stelele cerului și chiar dacă Dumnezeu i-a cerut să-l aducă jertfă pe Isaac, nu s-a îndoit că

³ Cateheză rostită în data de 26 iulie 2020, duminica a 7-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

seminția lui va fi numeroasă ca stelele cerului. Sigur că, până la urmă, Dumnezeu nu l-a lăsat să-l aducă jertfă pe Isaac.

Noi ne-am folosit de acest exemplu care ne arată că este mare faptă a milei sufletești, a sfătui pe cei ce stau la îndoială. Dacă Avraam s-ar fi îndoit, nu ar mai fi rămas ferm în credința lui.

Este o faptă a milei sufletești a sfătui pe cei ce stau la îndoială, a-i întări în credință și a-i ajuta să meargă pe drumul drept până la capăt.

În continuare, vă voi reda o întâmplare pe care o găsim în cartea *Rugăciunea broaștei*, scrisă de Anthony de Mello. Este vorba de un om care, în momentul când era foarte aproape să creadă, s-a îndoit în credința lui. N-a fost aproape cineva să-l întărească. N-a fost aproape cineva să-l sfătuiască, să nu se îndoiască deloc.

Dumnezeu să ne trimită în cale duhovnicul cel bun, omul cel bun, atunci când noi înșine suntem la îndoială ca să ne întărească pe calea cea dreaptă. Este nevoie să fie oameni buni care să ne întărească când suntem la îndoială.

Acum povestirea pe care ne-a lăsat-o Anthony. *Un ateu a căzut de pe stâncă. În timp ce cădea, el s-a prins de o mică rădăcină. A rămas astfel atârnat între cer și prăpastia de sub el, știind că nu va mai putea rezista multă vreme. Atunci i-a venit o idee. Dumnezeu, a strigat el cât îl ținea gura! Tăcere. Nu i-a răspuns nimeni. Dumnezeu, a strigat el din nou, dacă ești, salvează-mă și îți promit că voi crede în Tine și că îi voi învăța și pe alții să creadă. Din nou tăcere. Subit, s-a auzit o voce ca de tunet, care l-a făcut aproape să dea drumul rădăcinii de care se ținea: Așa spun toți atunci când se află la greu. Nu, Doamne, nu, a strigat el. Cu mai multă speranță, eu nu sunt la fel ca alții, nu vezi, am început deja să cred acum când ți-am auzit și vocea. Nu trebuie decât să mă salvezi și voi proclama pretutindeni Numele Tău până la capătul pământului. Foarte bine, a răspuns vocea. Te voi salva. Dă drumul la rădăcina pe care o ți în mână. Să dau drumul la rădăcină?- a strigat omul, nevenindu-i să-și creadă urechilor. Mă crezi prost și nebun? El n-a dat drumul rădăcinii. Rădăcina s-a rupt și el a căzut în prăpastie. Nu a avut cine să-l îndemne la timpul potrivit să nu se îndoiască de promisiunea lui Dumnezeu.*

Așadar, a treia faptă a milei sufletești este să-l sfătui pe cel ce stă la îndoială. În catehezele următoare ne vom preocupa de celelalte patru fapte ale milei sufletești. Iar după acestea, urmează alte șapte fapte ale milei trupești.

4. A mângâia pe cei întristați⁴

În cadrul Programului catehetic dedicat Postului Adormirii Maicii Domnului, ne continuăm întâlnirile catehetice, reflectând la a patra faptă a milei sufletești, și anume, a mângâia pe cei întristați.

Motivele de întristare sunt multe. Într-o casă e suferință, într-alta e boală, într-alta e necaz, într-alta e ceartă. Atunci când creștinul, care își pune problema, și vrea să pună în practică faptele milei sufletești, îi mângâie pe cei întristați. În mod special, întristați sunt oamenii din cauza bolii. A-i mângâia pe cei întristați din cauza bolilor. De fapt, a-i cerceta pe cei bolnavi este și ea, vom vedea, o faptă a milei trupești.

Se spune că atunci când cineva e întristat și vine cineva să-l mângâie, necazul lui, întristarea lui se înjumătățește, scade. Atunci când cineva e bucuros și participă la bucuria lui, bucuria crește. Atunci când cineva este întristat și îl mângâi, întristarea lui scade. Mare lucru a-i mângâia pe cei întristați. Și câți nu sunt întristați? Câți n-au nevoie de mângâieri?

Cu ani în urmă, un student de la medicină din Cluj, a avut o suferință grozavă. A ajuns în situația că nici nu putea respira decât fiind pus pe un pat care se balansa. Și, ca să mângâie suferința, cum atunci era perioada comunistă, și în comunism o sumedenie de măicuțe au fost scoase din mănăstire, multe mănăstiri au fost desființate, o măicuță, îmbrăcată civil, dar cu acest simț al jertfelniciei, cu această virtute, a-i mângâia pe cei întristați, a avut grijă de el până când Dumnezeu l-a chemat. Mare lucru este a-i mângâia pe cei întristați.

Atunci când la o casă este bucurie și toate merg din plin, se găsesc mulți parteneri care să participe la voie bună, dar atunci când este boală, suferință, necaz, se găsesc puțini oameni jertfelnici care să le împărtășească suferința, să le împărtășească necazurile. Este foarte important ca noi să punem în practică a patra faptă a milei sufletești. Dacă ne permite starea noastră materială, a-i ajuta dacă au nevoie și cu cele materiale.

În cele ce urmează, vom aminti o relatare a părintelui Petroniu Tănase din cartea *Icoane smerite*. Relatarea se referă la câțiva părinți care l-au cercetat pe arhimandritul Paisie de la Slatina, care bolnav fiind, nu mai putea pleca de la chilia lui. Și zice părintele Tănase: *Ne-am dus câțiva părinți din obște, împreună cu părintele stareț, să-l vedem la Slatina. Zăcea în pat de mai multă vreme. Iar acum simțindu-se mai slab, ne-a trimis vorbă. Înalt și ciolănos, drept ca o lumânare, dârz și energic, așa fusese pe vremea lui părintele Paisie. Era un îndrăgostit de viața călugărească. Este o mare cinste să fie călugăr, spunea el adesea.*

⁴ Cateheză rostită în data de 30 august 2020, duminica a 12-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

Intrase în mănăstire din tinerețe și a slujit-o cu râvnă și cu pricepere toată viața. Până departe se vorbea despre mănăstirile Slatina și Râșca, sub stăreția lui. Livezile plantate de el, clădirile bine întreținute, icoanele îmbrăcate în argint și sfintele odăjdii dăruite pe la biserici, sunt mărturie a priceperii și dragostei lui de bună podoaba Casei Domnului. Ca și bruma de lucruri pe care le avea pentru trebuință proprie, le-a împărțit la frați cu câteva zile înainte de moarte. Bun cântăreț și slujitor ales, smerit la chip și neobosit la ascultare, părintele Paisie era dornic de viață duhovnicească înaltă. Acest dor i-a purtat pașii înspre Muntele Athos, unde a stat o vreme, iar mai apoi, nu se mai sătura povestind despre slujbele frumoase de acolo, despre tradițiile ortodoxe și despre pustnici.

Acum, în vârstă de 80 de ani, o boală nemiloasă de picioare îl ținutua la pat. Când ne-a văzut, s-a umplut de multă bucurie, nu știa ce să facă, cum să ne servească cu ceva. Cât mă bucur părinților că vă văd, zicea el mereu. Iertați-mă că nu vă pot primi cum se cuvine. L-am întrebat, cum se mai simte? Bine, tare bine, repeta el, așa aș vrea să mă simt întotdeauna. Și ca să ne încredințeze a început să ne cânte „Iubi-te-voi Doamne”, „Luminează-te, luminează-te”. Apoi ne-a povestit amintiri dragi din viața călugărească și de la Sfântul Munte. La despărțire, i-am spus, să-ți ajute Domnul, Părinte Paisie să te mântuiești și să te rogi și pentru noi păcătoșii. La care el mi-a răspuns: În toată viața mea, mâinile la Dumnezeu străin, n-am întins. Un singur lucru cunosc, pe Tătuța cel ceresc. Lui am greșit, dar tot Lui m-am și pocăit. Are El grijă de mântuirea mea.

Nu după multe zile, către vremea Vecerniei, sufletul i s-a ridicat în pace către Domnul, ca o jertfă de seară. Când ne-am dus să vedem chipul galben ca de ceară, oglindea liniște și pace. A murit pregătit duhovnicește, cu spovedanie și împărtășanie, singur, fără nimeni, lângă dânsul, așa cum dorise, cu un sfârșit creștinesc cum se cuvine unui călugăr.

5. A suferi cu răbdare nedreptățile⁵

În serile trecute ne-am preocupat de faptele milei creștine și ziceam că sunt șapte fapte ale milei sufletești și șapte fapte ale milei trupești. De fapt, ele simbolizează totalitatea desăvârșirii. Cateheza anterioară ne-am oprit asupra unei fapte a milei sufletești, și anume, a aduce mângâiere celor întristați. De data aceasta, ne oprim la a cincea faptă a milei sufletești, a suferi cu răbdare nedreptățile.

Noi, oamenii, de cele mai multe ori, când ni se face o nedreptate, am dori ca ea să fie îndreptată, să fie satisfăcută cererea noastră, dreptatea noastră. Și zice învățătura creștină că e o faptă a milei sufletești, atunci când suferim cu răbdare nedreptățile. Acum lucrul acesta îl amintește Sfântul Apostol Pavel: *Nu răsplățiți nimănui răul cu rău. Purtați grijă de cele bune înaintea tuturor oamenilor. Dacă se poate, pe cât stă în puterea voastră, trăiți în bună pace cu toți oamenii. Nu vă răzbunați singuri, iubiților, ci lăsați loc mâniei (lui Dumnezeu), căci scris este: "A Mea este răzbunarea; Eu voi răsplăti, zice Domnul". Deci, dacă vrăjmașul tău este flămând, dă-i de mâncare; dacă îi este sete, dă-i să bea, căci, făcând aceasta, vei grămădi cărbuni de foc pe capul lui. Nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu binele.*(Romani 12, 17-21)

De data aceasta, în prima epistolă către Corinteni, Sfântul Apostol Pavel insistă pe aceeași realitate. Uneori și creștinii ajung să se judece și iată ce zice Sfântul Pavel: *frate cu frate se judecă, și aceasta înaintea necredincioșilor? Negreșit, și aceasta este o scădere pentru voi, că aveți judecăți unii cu alții. Pentru ce nu suferiți mai bine strâmbătatea? Pentru ce nu răbdați mai bine paguba?* (1 Corinteni 6, 6-7)

Cu alte cuvinte, de ce nu suferiți cu răbdare nedreptatea ce vi s-a făcut? Lucrul acesta ne învață a cincea faptă a milei sufletești, și anume, că trebuie să suferim nedreptatea care uneori ni se face. Acum lucrul acesta îl vom ilustra cu o întâmplare din *Pateric*, de la Avva Daniel. E vorba de Isidora, călugărița aceea smerită, răbdătoare, batjocorită de toată lumea care a răbdat pentru mântuirea sufletului ei, toate nedreptățile. A suferit cu răbdare nedreptățile. Și citim în *Pateric* că Avva Daniil venind la Ermupol, a zis ucenicului său: *Du-te bate-n poarta mănăstirii aceleia și spune că sunt aici. Că era acolo mănăstire de maici, care se zicea a lui Ieremia, în care locuiau 300 de surori. Și s-a dus ucenicul și a bătut. Și i-a zis lui portărița cu glas subțire: mântuiește-te, bine ai venit, ce poruncești? El a zis: cheamă pe maica arhimandrită căci voiesc să vorbesc cu ea. Iar ea a zis: Nu se întâlnește cu nimeni*

⁵ Cateheză rostită în data de 6 septembrie 2020, duminică a 13-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

niciodată, dar spune-mi ce poruncești și-i voi spune. Iar el a zis: Spune că un călugăr vrea să-i vorbească. Iar ea mergând, i-a spus. Iar egumena venind i-a zis: Ce poruncești? Și-a zis fratele: Ca să faci un gest de milostenie, ca să dorm aici cu un bătrân căci este seară și nu cumva să ne mănânce fiarele. I-a zis lui maica: De folos vă este vouă să fiți mâncați de fiarele cele dinafară, iar nu de cele dinăuntru, că aici bărbat niciodată nu intră. I-a zis fratele: Avva Daniil este. Iar ea auzind a deschis porțile și a ieșit alergând, asemenea și tot soborul. Îmbroboditurile lor le-au așternut de la poartă până jos unde era bătrânul, tăvălindu-se la picioarele lui și sărutând urmele picioarelor lui. Și intrând ei înăuntru în mănăstire, adu stareța lighean și l-a umplut cu apă caldă și cu buruieni și-a pus pe surori, cele două cete, de a spăla cu ea picioarele bătrânului și ale ucenicului lui și, luând un pahar, lua din lighean și turna pe capetele surorilor și apoi turna în sânul său și pe cap, și putea să le grăiască răspunsurile frumoase. Zis-a apoi stareței: Pe noi ne au în evlavie sau așa sunt totdeauna surorile? Ea a zis: Totdeauna așa sunt roabele tale, stăpâne. Roagă-te pentru dânsule. Iar una din ele zăcea în mijlocul curții, dormind ruptă și drențuroasă. Și-a zis bătrânul: Cine este aceea care doarme aici? Și-a zis una dintre surori: Este bețivă și ce să-i facem? Nu știm, că a o scoate din mănăstire ne temem de osândă. Și de o vom lăsa smintește surorile. Zis-a bătrânul, ucenicului său: Ia ligheanul și aruncă deasupra ei. Iar el făcând așa, s-a sculat sora ca dintr-o beție. Deci a zis stareța: Stăpâne, totdeauna este așa. Și luând pe bătrân au intrat în trapeză, și-a făcut cină surorilor zicând: Binecuvintează pe roabele tale ca înaintea ta să gustăm. Iar el, le-a binecuvântat și numai ea și cea de-a doua după dânsa, au șezut cu ei. Și bătrânului i-au pus un vas care avea verdețuri muiate și crude, și curmale și apă. Iar ucenicului lui linte caldă și puțină pâine și vin amestecat. Iar surorilor le-a pus bucate multe, pește și vin. Și-au mâncat foarte bine și nimeni n-a grăit. Iar după ce s-au săturat, zis-a bătrânul, stareței: Ce este ceea ce ai făcut? că noi trebuie să mâncăm bine și voi ați mâncat cele bune. I-a răspuns stareța: Tu călugăr ești și hrană de călugăr ți-am pus și ucenicul tău, ucenic de călugări este, și hrană de ucenic i-am pus. Iar noi începătoare suntem și hrană de începătoare am mâncat. I-a zis bătrânul: Pomenită să fie dragostea ta, cu adevărat ne-am folosit. Și mergând ei să se odihnească, zis-a bătrânul ucenicului său: Du-te vezi unde doarme bețivă aceea care zăcea în mijlocul curții. Și s-a dus de a văzut și a venit și i-a spus: La sfârșitul instalațiilor sanitare. A răspuns bătrânul: Priveghează cu mine noaptea aceasta. Și după ce au adormit toate surorile a luat bătrânul pe ucenicul său și s-a pogorât pe din dos și a văzut pe bețivă că s-a sculat și și-a întins mâinile sale la cer și lacrimile ei, ca pârâuri curgeau, și metaniile le făcea până la pământ. Și când simțea că vine vreo soră la baie, se arunca pe sine jos. Deci a zis bătrânul ucenicului său: Cheamă pe stareță încetișor.

Și mergând a chemat-o pe ea. Și-a doua după ea. Și toată noaptea priveau cele ce se făceau. Iar stareța plângea zicând: Zvon s-a făcut pentru dânsa între surori. Și-a cunoscut ea și s-a dus binișor unde dormea bătrânul. Și-a furat toiagul și pieptarul. Și-a deschis ușa mănăstirii și a scris un bilețel și l-a pus pe încuietoarea ușii zicând: Rugați-vă și mă iertați de orice v-am greșit. Și s-a făcut nevăzută. Și după ce s-a făcut ziua, au căutat-o și n-au găsit-o și s-au dus la poartă și-au găsit ușa deschisă și bilețelul pe dânsa. Și s-a făcut plângere mare în mănăstire. Și-a zis bătrânul: Eu pentru ea am venit aici. Că acest fel de bețiv iubește Dumnezeu. Și toate se mărturiseau bătrânului, spunând câte nedreptăți au făcut. Și făcând bătrânul rugăciune s-au dus amândoi la chiliile lor, slăvind și mulțumind lui Dumnezeu, Cel ce știe câți robi ascunși are.

Era un suflet nobil. Era o maică cu viață sfântă care a suferit toate nedreptățile ce i s-au făcut.

6. A ierta pe cei ce ne-au supărat⁶

În perioada Postului Adormirii Maicii Domnului din anul acesta, faptele milei creștine sunt în preocuparea noastră. Și așa cum citim în *Catehism*, faptele milei creștine sunt șapte fapte ale milei sufletești și șapte fapte ale milei trupești. Până acum ne-am ocupat de faptele milei sufletești. Vă aduceți aminte că la cinci dintre ele ne-am oprit până acum: a îndrepta pe cei păcătoși, a învăța pe cei neștiutori, a sfătui pe cei ce stau la îndoială, a mângâia pe cei întristați și a suferi cu răbdare nedreptatea. Iar a șasea faptă a milei sufletești este a ierta bucuros pe cei ce ne vatămă, pe cei ce ne supără, să-i iertăm.

Îl amintim pe Sfântul Siluan Athonitul. El este omul dragostei și al iertării. Dar nu numai el, ci toți cei ce își pun problema duhovnicească cu seriozitate. Domnul Iisus Hristos în Evanghelia după Luca ne zice așa: *iubiți pe vrăjmașii voștri și faceți bine și dați cu împrumut, fără să nădăjduiți nimic în schimb, și răsplata voastră va fi multă și veți fi fiii Celui Preaînalt, că El este bun cu cei nemulțumitori și răi.* (Luca 6, 35)

Așadar, să-i iertăm pe cei ce ne supără, pe cei ce ne vatămă. Să iubim pe vrăjmașii noștri. Un alt, text foarte cunoscut, din Epistola către Romani ne spune: *Nu răsplățiți nimănui răul cu rău. Purtați grijă de cele bune înaintea tuturor oamenilor. Dacă se poate, pe cât stă în puterea voastră, trăiți în bună pace cu toți oamenii. Nu vă răzbunați singuri, iubiților, ci lăsați loc mâniei (lui Dumnezeu), căci scris este: "A Mea este răzbunarea; Eu voi răsplăti, zice Domnul". Deci, dacă vrăjmașul tău este flămând, dă-i de mâncare; dacă îi este sete, dă-i să bea, căci, făcând aceasta, vei grămădi cărbuni de foc pe capul lui. Nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu binele.* (Romani 12, 17-21)

Și am putea găsi multe alte texte în Sfânta Scriptură în sensul acesta că a șasea faptă a milei sufletești ne cere nouă să iertăm pe cei ce ne necăjesc, pe cei ce ne vatămă, pe cei ce ne fac nouă rele și să-i iertăm din tot sufletul. Și lucrul acesta îl vom ilustra din cartea Sfântului Siluan Athonitul în câteva propoziții. Poate ne punem întrebarea, dar care este folosul dacă îi iertăm pe vrăjmașii noștri? Este mare lucru pentru că harul Duhului Sfânt nu pleacă de la noi dacă îi iertăm pe vrăjmașii noștri.

Iubindu-i pe vrăjmași avem un câștig duhovnicesc. Și vă redau ce a scris Sfântul Siluan Athonitul: *M-am dus în mănăstire pentru păcatele mele și știu de pe când eram încă un tânăr începător, Domnul mi-a făcut daruri, harul Sfântului Duh. Cu un asemenea belșug de revărsare a umplut întreg sufletul și trupul meu. Un har asemenea celui al mucenicilor. Și*

⁶ Cateheză rostită în data de 27 septembrie 2020, duminica a 18-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

trupul meu tânjea să sufere pentru Hristos. Nu cerusem Domnului să-mi dea Duhul Sfânt. Nu știam că este Duh Sfânt. Nu știam cum intră și ce lucrează El în suflet. Dar acum scriu cu o bucurie despre aceasta. O, Duhule Sfinte, drag ești Tu sufletului meu! Nu poți fi tâlcuit, dar sufletul meu simte venirea ta și tu dai pace minții și dulceață inimii. Domnul spune: Învățați de la mine că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre. Domnul vorbește aici despre Duhul Sfânt, căci numai în Duhul Sfânt își găsește sufletul odihna desăvârșită. Fericiți suntem noi creștinii ortodocși căci Domnul ne iubește și ne dă harul Duhului Sfânt. Și în Duhul Sfânt ne dă să vedem slava Lui, dar pentru a păstra harul trebuie să iubim pe vrăjmașii noștri și să-I mulțumim lui Dumnezeu pentru toate necazurile noastre.

Era odată un suflet păcătos pe care Domnul l-a chemat la pocăință și acest suflet s-a întors spre Domnul, care l-a primit cu milostivire. Și i s-a arătat lui. Domnul e atât de milostiv și blând pentru nesfârșita lui bunătate. El nu și-a adus aminte de păcatele lui și acesta l-a iubit și s-avântă spre el precum zboară pasărea din colivia ei strâmtă spre tușișurile înverzite. Sufletul acestui om a cunoscut pe Dumnezeu milostiv, iubitor și blând și l-a iubit până la sfârșit. Iubirea lui arzătoare îl atrage spre El, căci Harul Domnului încălzește inima și toată firea. Și deodată sufletul, dacă pierde acest dar, atunci se gândește: trebuie să fi supărat eu pe Domnul. Mă voi ruga milostivirii Lui. Poate că îmi va da iarăși acest har, că sufletul meu nu mai dorește nimic în această lume decât pe Domnul nostru Iisus Hristos și harul Duhului Sfânt.

7. A te ruga pentru cei vii și pentru cei morți⁷

Preocupările noastre duhovnicești din această perioadă sunt legate de faptele milei sufletești și trupești. Așa cum ne sugerează Domnul nostru Iisus Hristos în Evanghelia după Matei, în capitolul 25. Făcând o sistematizare catehetică spunem că sunt șapte fapte ale milei sufletești și șapte ale milei trupești. Numărul acesta care e simbolic își are importanța lui. Am început cu faptele milei sufletești: a-i îndrepta pe cei păcătoși, a- i învăța pe cei neștiutori, a-i sfătu pe cei îndoielnici, a-i mângâia pe cei întristați, a suferi cu răbdare nedreptățile, a-i ierta pe cei ne-au supărat și a șaptea, a te ruga pentru cei vii și pentru cei morți, la care vom reflecta în această seară. Îmi aduc aminte cu nostalgie că, pe când eram student, rula un film intitulat *Anotimpurile*. În primul episod, cu primăvara, apăreau doi tineri frumoși, plini de viață, optimiști, doritori de a face lucruri bune. Venea apoi vara. Tinerii noștri s-au maturizat. Și-au întemeiat o familie. Au rodit, aveau copii. A venit toamna. Realizările lor erau bogate, foarte bogate. Și-apoi ce a venit? Apoi a venit și iarna vieții, care îți pune și problema marii treceri.

În acest sens, în a șaptea faptă a milei sufletești învățăm că trebuie să ne rugăm pentru cei vii și pentru cei morți. Desigur, nu toate confesiunile creștine săvârșesc rugăciuni pentru morți, dar noi, Biserica Domnului Hristos facem rugăciuni pentru cei morți. Și dacă e să aducem un argument, medităm la a doua carte a Macabeilor, capitolul 12, unde ni se relatează că a avut loc o luptă foarte grea între evrei și greci. Și evreii au pierdut mulți soldați. Se vede că nu toți erau foarte cuminiți, în sensul că aveau prin buzunarele hainelor amulete de idoli. Nu le era îngăduit. Și după ce au trecut la Domnul, cei ce au rămas, Iuda Macabeul și cu ceilalți ofițeri superiori, s-au rugat pentru ei. Și ce s-a întâmplat? Sfânta Scriptură ne relatează ce s-a întâmplat: *Iar a doua zi au venit cei care erau cu Iuda, precum a fost rânduit ca să ridice trupurile celor omorâți și să le așeze cu rudeniile în părinteștile morminte. Și a aflat sub hainele fiecăruia din cei morți lucruri închinare idolilor Iamniei, de la care îi oprea legea pe Iudei, și tuturor vădit lucru a fost că pentru atare pricină au căzut aceștia. Și toți binecuvântând pe Judecătorul cel drept, pe Domnul, Cel care arată cele ascunse, Și întorcându-se la rugăciuni, s-au rugat pentru păcatul ce s-a făcut, ca de tot să se șteargă. Iar viteazul Iuda a îndemnat mulțimea să se păzească fără de păcat, văzând cu ochii cele ce s-au făcut pentru păcatul celor care mai înainte au căzut. Și strângând bani după numărul bărbaților care erau cu el, două mii de drahme de argint a trimis în Ierusalim, să se aducă*

⁷ Cateheză rostită în data de 18 octombrie 2020, duminica a 20-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

jertfă pentru păcat. Foarte bun și cuvios lucru pentru socotința învierii morților! Că de n-ar fi avut nădejde că vor învia cei care mai înainte au căzut, deșert și de râs lucru ar fi a se ruga pentru cei morți. Și a văzut că celor care cu bună cucernicie au adormit, foarte bun dar le este pus. Drept aceea, sfânt și cucernic gând a fost, că a adus jertfă de curăție pentru cei morți, ca să se slobozească de păcat. (2 Macabei 12, 39-46)

Așadar, și noi ne rugăm pentru cei morți și pentru vii. Și în mod special, cum toată lumea știe, în toamnă târzie, îi pomenim pe cei morți. Sunt moșii de toamnă. Ne rugăm pentru cei morți. Și nu numai noi, ortodocșii. Chiar și celelalte confesiuni creștine își aduc aminte de cei morți. Și noi ne aducem aminte de cei morți și ne rugăm pentru ei lui Dumnezeu.

A șaptea faptă a milei sufletești este a te ruga pentru cei vii și pentru cei morți. Vă redăm un cuvânt din *Proloage*: *Ne-a spus nouă fericitul părinte Luca, tânăr fiind el, a murit un om bogat din țara mea și l-au îngropat în mormânt. Și mergând eu la școală am văzut într-un mormânt, stând un om pârlit cu totul, ca un tăciune, și chemându-mă îmi zice: Eu am lăsat în testament scris ca să se dea milostenie pentru izbăvirea sufletului meu. Și nu au dat nimic. Deci să le spui să dea. Că de nu vor da apoi așa vor fi precum mă vezi. Iar eu, copil fiind de frică, am fugit. Și din prostia tinereții mele, nu am spus nimic. Încât acum, după atâția ani, sunt judecat de cugetul meu. Acestea îmi spunea Fericitul Părinte Luca, Mitropolitul Anabaziei.*

Asemenea cu acestea, ne-a spus și un bătrân mare un lucru înfricoșător, dar mai ales de folos. După ce a adunat frați și a făcut mănăstire, auzind de dânsul un frate a lui după trup, a venit la el, și călugărindu-se în mănăstire, și-a sfârșit viața în multă lipsă de grijă și fără luare-aminte. Iar starețul, cu multă osteneală, purta grijă de dânsul și mult se ruga lui Dumnezeu ca să-i descopere lui cele despre fratele său adormit. Și i s-a dat lui de a văzut sufletul aceluia în mâinile dracilor. Deci, după ce a văzut aceasta, a poruncit fraților să caute cu de-amănuntul în chilia fratelui său și orice vor avea acolo să aducă la stareț. Și așa făcându-se, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, au găsit în fața chiliei mulți săraci și scăpătași și starețul îndată a poruncit să împartă toate cele rămase săracilor. Iar fraților din mănăstire a poruncit ca nimeni să nu ia ceva din acelea. Iar după ce au făcut asta, starețul iar a stat în rugăciune și a văzut judecata lui Dumnezeu, pe îngerii lui Dumnezeu, luând îndrăzneală din pricina milosteniei și stând împotriva dracilor celor necurați pentru sufletul fratelui. Însă un lucru foarte înfricoșător și plin de spaimă, trebuie să spunem. Dracii, cei necurați, cu mare glas strigau către Dumnezeu zicând: Drept ești, cu dreptate să judeci! Acest suflet al nostru este că faptele noastre le-a făcut. Iar îngerii lui Dumnezeu grăiau împotriva lor zicând: Dar pentru el milostenie multă s-a făcut și scris este că bogăția omului,

folosită ca milostenie, este izbăvirea lui. Iarăși, se împotriveau necurații draci, zicând: Oare el a dat milostenia aceasta? Nu el, ci starețul. Dar marele stareț răspunzând zicând: Adevărat, eu am făcut milostenie, însă, pentru sufletul lui am făcut-o. Deci, zicând acestea îndată au pierit dracii cei necurați și a rămas sufletul în mâinile îngerilor.

Faptele milei trupești

1. A hrăni pe cei flămânzi⁸

Ne continuăm șirul catehezelor din perioada Postului Adormirii Maicii Domnului. Vă readuc aminte că în această perioadă suntem preocupați de faptele milei creștine. Le-am împărțit în două: sunt fapte ale milei sufletești și fapte ale milei trupești. Am epuizat atât cât am epuizat meditația la faptele milei sufletești și ziceam că ele sunt: a îndrepta pe cei păcătoși, a învăța pe cei neștiutori, a sfătui pe cei îndoielnici, a mângâia pe cei întristați, a suferi cu răbdare nedreptățile, a ierta pe cei ce ne-au supărat și a ne ruga pentru vii și pentru morți.

În continuare, vom reflecta la faptele milei trupești care și ele sunt șapte la număr. Ele sunt subliniate de Domnul Hristos atunci când vorbește despre dreapta judecată: *Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine.* (Matei 25, 34-36)

Sistematizate, cele șapte fapte ale milei trupești sunt: a hrăni pe cei flămânzi, a adăpa pe cei însetați, a îmbrăca pe cei goi, a primi pe cei străini, a cerceta pe cei bolnavi, a vizita pe cei închiși și a îngropa pe cei morți.

În această seară ne vom opri la prima faptă a milei trupești, a-i hrăni pe cei flămânzi. În viețile sfinților găsim foarte multe exemple de oameni milostivi care i-au hrănit pe cei flămânzi și lucrul acesta i-a făcut plăcuți înaintea lui Dumnezeu. Nu uităm să spunem și faptul că anul 2020 a fost dedicat de către Sfântul Sinod catehizării, părinților și copiilor și marilor filantropi. Ori, acești mari filantropi au pus în lucrare tocmai faptele milei trupești. E foarte greu să faci un bilanț al tuturor. Emanuel Gojdu a avut în Budapesta o avere imensă și a lăsat-o toată cu testament pentru tinerii studioși ortodocși din Transilvania și din Ungaria. Încă e în ceață rezolvarea acestui testament. Mulți oameni de seamă au studiat cu bursă de-a lui Gojdu. Le-a dat mâncare celor flămânzi, celor studioși. Am putea da și alte nume, de pildă, Sfântul Iosif cel Milostiv. De ce nu, Sfântul Andrei Șaguna, mitropolitul Transilvaniei. Iar ca să venim mai aproape și vrednicul de pomenire Arhiepiscopul Teofil Herineanu a fost milostiv. Au fost și alții milostivi. Și Mitropolitul Bartolomeu Anania care prin fundația lui oferă burse tinerilor studioși.

⁸ Cateheză rostită în data de 25 octombrie 2020, duminica a 23-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

Așadar, o faptă a milei trupești este a-i hrăni pe cei flămânzi. Biserica, înainte de comunism, a avut multe așezăminte de caritate în care îi hrănea pe cei flămânzi. A venit perioada comunistă când lucrul acesta nu se mai putea face organizat, dar se făcea așa cum se putea. Comunitățile noastre parohiale îi ajutau pe cei flămânzi. Acum, după ce a venit din nou libertatea, foarte multe așezăminte au fost organizate de biserică, într-o sumedenie de locuri, unde li se dă mâncare celor flămânzi.

Această faptă a milei creștine este foarte importantă pentru că cine dă lui își dă pentru eternitate. Iată de ce este mare fapta aceasta a milei trupești. Din vremurile de început ale creștinismului, Sfântul Ioan cel Milostiv, Arhiepiscopul Alexandriei, a cărui virtute de bază a fost că le-a dat hrană celor flămânzi. În acest sens, pe scurt, vă voi aminti viața lui.

Sfântul Ioan cel Milostiv a fost cipriot de neam, fiul lui Epifaniei, domnul țării, din a Amatunda Ciprului, și-a trăit pe vremea lui era Eraclie, împăratul Bizanțului. Singur la părinți și moștenind o mare avere, la vârsta cuvenită, el s-a căsătorit și a avut doi copii, însă murindu-i soția și copii, Ioan a împărțit averea la săraci și a hotărât să trăiască de aici înainte în slujba lui Dumnezeu și a celor lipsiți și în suferință, de unde și numele de „milostiv”, cum i se zicea pentru multele fapte bune și milostenii pe care le-a făcut în viața sa, încât vestea despre dânsul ajunsese în toată partea de Răsărit a creștinătății. Când scaunul Patriarhiei de Alexandria era fără păstor, împăratul Eraclie la cererea poporului, a înălțat la această treaptă pe Ioan, care, deși nu voia, mai apoi a primit hirotonia și a fost făcut păstor al Bisericii din Alexandria, punând astfel lumina în sfeșnic, cum zice Evanghelia. Aici, grija lui cea dintâi, a fost cunoașterea săracilor, pe care îi numea stăpânii și domnii mei ca unii cărora Domnul Hristos le-a dat puterea să deschidă poarta cerului celor ce fac milostenie cu dânșii.

Începând a paște oile cele cuvântătoare s-a sârguit mai întâi a-și curăți poporul de eresurile vremii. Tot în timpul păstoriei lui a avut loc și năvălirea perșilor în Ierusalim și în alte părți ale împărăției, ducând cu ei odată, cu cinstitul lemn al Crucii, mulțime de prinși pe care i-au luat pentru a-i vinde ca robi. Cu acest prilej, fericitul Ioan a trimis în ajutor corăbii cu grâu și aur mult pentru răscumpărarea celor căzuți în robie. A trimis, de asemenea, meșteri și lucrători egipteni pentru refacerea caselor și a bisericilor stricate și pângărite de năvălitori, precum și oriunde era nevoie, care pline de hrană celor înfomețați, săraci și suferinzi, și așa, plin de râvnă pentru păstrarea dreptei credințe și pentru rugăciune, gata la orice faptă bună în slujba săracilor, fericitul Ioan a petrecut mulți ani în scaunul arhieriei sale, multe minuni făcând, precum istoria ne arată.

În anul 619, voind să meargă la Constantinopol, pe drum l-au părăsit puterile și abătându-se pe la Cipru, a murit în Amatunda, locul nașterii sale, cinstit fiind nu numai de creștini, ci și de necredincioși.

2. A apă pe cei însetați⁹

Seara trecută ne-am oprit la prima faptă a milei trupești, și anume, la a-i hrăni pe cei flămânzi, acum ne vom oprim la a doua faptă a milei trupești, a-i apă pe cei însetați. Există foarte multe relatări din care reiese cât de teribilă este setea atunci când, bieții oameni, nu au apă de băut. Ba mai mult, cei ce au vrut să-i chinuiască pe semenii lor, de multe ori s-au folosit de această pedeapsă și nu le-au dat apă de băut. De asemenea, au fost cazuri în care cetăților asediate li s-a oprit aprovizionarea cu apă și lucrul acesta s-a făcut și în închisori și în alte locuri de tortură pentru cei ce nu le conveneau.

În general, cei preocupați de neputințele bietului om spun că fără mâncare omul poate trăi patruzeci de zile. Noi știm că Domnul Hristos a postit în pustia Carantaniei patruzeci de zile. Mai mult, știm că la vremea lui și Prorocul Ilie a postit patruzeci de zile. Așa zic cei ce s-au preocupat de lipsa mâncării că patruzeci de zile poate bietul om să trăiască și fără mâncare. În ce privește apa, spun cei preocupați de sănătatea oamenilor că fără apă nu pot trăi decât cinci zile. E atât de importantă apa pentru viața noastră biologică. Și atunci realizăm de ce această faptă a milei trupești de a-i apă pe cei însetați este foarte importantă.

Între sfinții noștri au fost mulți cei care le-au oferit celor nevoiași, celor fără resurse, atât mâncare, cât și băutură. În seara aceasta vă voi prezenta un singur caz. Este vorba despre Sfânta Filoftea de la Curtea de Argeș. Ea a fost milostivă, foarte milostivă. Și pentru că i-a hrănit și i-a apă și i-a îmbrăcat pe cei flămânzi, însetați și goi, a fost omorâtă.

Iată câteva mărturii din viața ei: *Această frumoasă stâlpăre, Sfânta Filoftea, s-a născut în cetatea Târnovo, din părinți creștini, bulgari de neam, plugari. După ce copila a ajuns la vârsta cea primitoare de învățătură, și după ce a semănat în inima și în sufletul ei cel primitor sămânța faptelor bune, a fecioriei și a milostenie, că din rod se cunoaște pomul, maica ei s-a mutat către Domnul, iar copila rămând lipsită de maica sa firească și având întru inima sa întipărite învățăturile primite de la ea, înștiințând-o pe dânsa Sfântul Duh, a început cu osârdie a lucra faptele bune cele începătoare, adică a merge la biserică, a asculta Sfintele Scripturi cu luare aminte, a posti păzindu-și neîntinată fecioria cea trupească și cea sufletească, miluind pe cei săraci, săturând pe cei flămânzi, apă pe cei însetați și îmbrăcând pe cei goi, împodobindu-și prin aceasta candela sufletului, agonisindu-și untdelemn în vasul ei și gătindu-se pentru intrarea în camera Mirelui Ceresc ca fecioarele*

⁹ Cateheză rostită în data de 1 noiembrie 2020, duminica a 22-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

cele înțelepte. Toate aceste fapte bune le săvârșea Sfânta cu mare statornicie și răbdare, nevăgând în seamă ispitile și necazurile pricinuite de urătorii binelui.

După ce a murit mama Sfintei Filofteia, tatăl ei și-a luat altă femeie. Și fiindcă mai întotdeauna se întâmplă ca mamele de-al doilea să nu-și iubească fiicele vitrege, așa i s-a întâmplat și fericitei. Mama vitregă văzându-i milostivirea și alte fapte bune ale ei, îndemnată de diavolul, îi făcea necazuri neîncetat, bătându-o, părându-o tatălui ei și pornindu-l spre mânie. De multe ori fericita văzând pe cei săraci și flămânzi și biruită fiind de milostivire, și hainele ei și le împărțea și din bucatele pe care mama vitregă i le dădea să le ducă la țarină, tatăl ei. Pentru aceasta, el de multe ori o bătea fără milă, până ce în cele din urmă a pățimit și moartea din mâinile lui.

Mergând după obicei în toate zilele să ducă bucate tatălui său, fiind el cu plugul la țarină, îi ieșeau mereu înainte săracii și flămânzii care, știindu-i milostivirea și așezarea sufletului ei cel iubitor de săraci, îi cereau milostenie, iar fericita, neavând altceva ce să le dea, le împărțea din bucatele ce le ducea tatălui ei și îi hrănea. Aceasta făcând-o multe zile și tatăl ei rămânând flămând, a certat pe femeia lui care l-a încredințat că totdeauna îi trimite bucate de ajuns, încă și de prisos. Diavolul a pus în mintea tatălui să pândească pe fericita ca să vadă ce face cu bucatele. Deci, el mergând la un loc îndemânatic ca să o pândească, în vremea în care știa că vine fericita cu bucatele, și văzând cele ce făcea fiica sa, s-a aprins de mânie, și biruindu-se de patimă și dragostea cea părintească uitându-o, s-a pornit asupra ei, și neîngăduind mânia cea drăcească să o apuce de cosițe și să o bată până se astâmpără fierberea mâniei sale cele dobitocești, de această dată, până să ajungă la dânsa, a azvârlit în ea cu barda lui cea blugărească pe care o purta la brâu, și lovind-o, a rănit-o la picior și îndată, o, minune, fericita, și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, iar sfântul și feciorescul ei trup, rămânând pe pământ și încă sânge din belșug revârsând, cu slavă cerească a strălucit, încât se lumina locul cel dimprejur, iar ticălosul tată, văzând întâmplarea, a fost cuprins de spaimă și de cutremur, una că s-a făcut ucigașul fiicei sale, iar alta din pricina strălucirii slavei celei dumnezeiești care se revărsase împrejurul sfintelor ei moaște. Vrând ridice sfântul ei trup, nu cuteza să se atingă, încă nici să se apropie de dânsul, a alergat în cetate și a spus Arhiepiscopului și celor mai mari din cetate cum s-au întâmplat lucrurile și cum fericita zace pe pământ și trupul ei este proslăvit de Dumnezeu cu lumina cerească. Aceasta auzind Arhiepiscopul și cei mari ai cetății, precum și poporul, au alergat cu făclii cu tămâie cu rugăciuni și văzând neprihănitul trup strălucind, s-au minunat cu toții și-au proslăvit pe Dumnezeul minunilor.

Ca și acum, în vremurile noastre, proslăvește pe robii Săi, care împlinesc cu nevinovăție sfintele Lui porunci, apoi vrând să ridice sfântul ei trup, după porunca Arhiepiscopului și să-l ducă în cetate, nicidecum n-au putut pentru că Dumnezeu voia să proslăvească cu minuni pe roaba sa. Deci, cunoscând ei că în altă parte voiește Sfânta să se ducă, au început a vorbi cu ea ca și către o ființă vie, pomenindu-i cetățile, mănăstirile, bisericile, cele de peste Dunăre și cele de această parte de Dunăre, și nicăieri n-a voit, iar cum s-a pomenit de Biserica Domnească din Târgul Argeșului, îndată s-au sculat mult greutatea ei cea firească, și înțelegând cu toții că acolo este voia ei să meargă, îndată au înștiințat prin scrisori pe Radu Vodă despre toate acestea. Deci, Voievodul când a aflat, fiind credincios și râvnitor a-și împodobi țara și poporul, cu tămâieri și multă evlavie, mergând la Dunăre a adus sfintele ei moaște și le-a așezat în Biserica Domnească cea zidită de dânsul, în orașul Argeșului.

După ridicarea în anul 1517 a mănăstirii Curtea de Argeș, de către bincredinciosul voievod Neagoe Basarab, cinstile moaște ale Sfintei Filofteia au fost așezate în mănăstirea unde sunt și astăzi. Cu rugăciunile ei, Dumnezeu nostru, miluiește și ne mântuiește pe noi.

I-am amintit viața, ea ilustrându-ne nouă celor de astăzi că faptele milei trupești sunt de mare importanță.

3. A îmbrăca pe cei goi¹⁰

După slujba Paraclisului Maicii Domnului, ne continuăm șirul catehezelor noastre. Chiar dacă vremurile pe care le parcurgem sunt dificile, așa cum vedeți frățiile voastre, vă readuc aminte că în serile trecute, preocupările noastre au fost legate de faptele milei creștine. Eu cred că mai ales acum, sufletul ne-ar spune să avem foarte multă milă creștină față de toți oamenii, începând cu bolnavii și continuând cu toți ceilalți.

Atunci când am abordat faptele milei creștine, spuneam că șapte sunt fapte ale milei sufletești, pe care le-am analizat, și șapte fapte sunt ale milei trupești, la care reflectăm acum.

În seara aceasta ne vom opri la a treia faptă a milei trupești, a îmbrăca pe cei goi. Poate veți spune că acum nu mai este cazul să fie oameni care au nevoie de îmbrăcăminte. Dar vedem că e cazul. Mulți nu au curajul să o spună, însă sunt oameni cărora le merge foarte rău, le este foarte greu, le este rușine să spună că n-au pe ce își cumpăra hăinuțe, dar noi ar trebui să fim foarte atenți cu ei pentru că e mare lucru a-i îmbrăca pe cei goi.

Am putea găsi multe relatări care ne spun că atunci când îi îmbrăcăm pe cei goi, îl îmbrăcăm pe Domnul Iisus Hristos. Vă redau două întâmplări din *Pateric*, această carte pe care mulți o răsfoiți. Una dintre ele e foarte scurtă. *Un iubitor de Hristos, mergând pentru o trebuință, a întâlnit pe cale un sărac gol și făcându-i se milă de dânsul i-a dăruit haina de el, iar săracul ducându-se, a vândut-o. Iar acela înștiințându-se de ceea ce a făcut săracul s-a întristat foarte tare. În noaptea următoare, Hristos a stat înaintea lui în vis, purtând acea haină și arătându-i o i-a zis: Nu te supăra că iată port ceea ce mi-ai dat tu!*

O altă întâmplare puțin mai lungă. *Povestita cineva dintre părinți că era un magistrat trimis cu o solie împărătească și, pe cale, a găsit un mort sărac zăcând gol și făcându-i se milă a zis slugii sale: Ia calul și mergi puțin mai înainte. Acela pogorându-se, s-a dezbrăcat de una din hainele sale și a pus-o peste mort și s-a dus. Apoi, după puțin timp, fiind tot cu o solie și ieșind afară din cetate, a căzut de pe cal și i s-a frânt piciorul. Și ducându-l la casa sa, se lupta cu mari chinuri și doctorii încercau să-l vindece. După ce au trecut 5 zile, i s-a înnegrit piciorul. Și aceasta văzând doctorii, au hotărât să-i taie a doua zi piciorul, să nu putrezească și apoi să se infecteze tot trupul. De aceasta înștiințându-se magistratul, s-a supărat și plângea de acea primejdie și din mâhnire nici nu putea să doarmă, ci și în noaptea aceea a rămas treaz. Deci, luminând candela, a văzut la miezul nopții că se pogoară un om pe fereastra de sus și vine la dânsul. Și stând lângă dânsul, i-a zis: De ce plângi? De ce te*

¹⁰ Cateheză rostită în data de 8 noiembrie 2020, duminica a 24-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

necăjești? Iar el a răspuns: Doamne, cum să nu plâng că mi s-a frânt piciorul și mâine vin doctorii să-l taie. Iar el a zis: Arată-mi piciorul tău. Și arătând-ul, l-a uns cel ce s-a arătat și i-a zis: Scoală-te și umblă! Bolnavul însă zicea: Doamne. Nu pot că este frânt. Iar el a zis către dânsul: Sprijinește-te de mine. Și sprijinindu-se, s-a sculat și a mers sănătos. Apoi, a zis iarăși cel ce s-a arătat: Iată, te-ai făcut sănătos! Deci, culcându-te, odihnește-te și nu te mai necăji. Vorbindu-i și despre milostenie, i-a spus înainte câteva cuvinte zicând: Că a zis Domnul: Fericiți cei milostivi că aceia se vor milui și fără de milă este judecata pentru cei ce n-au făcut milă și altele ca acestea. Apoi i-a zis: Mântuiește-te! Magistratul l-a întrebat: Te duci? Zis-a lui acela: Ce voiești dacă te-ai vindecat? Și iarăși magistratul: Pentru Dumnezeu care te-a trimis, spune-mi cine ești, răspuns-a acela. Caută la mine! Și după ce l-a privit, i-a zis: Cunoști haina aceasta pe care o port? I-a răspuns: Da, Doamne, a mea este. Și iarăși a zis acela: Eu sunt cel pe care l-ai văzut mort, aruncat în drum și mi-ai aruncat haina ta, și acum m-a trimis Dumnezeu să te vindec. Mulțumește, deci, totdeauna lui Dumnezeu. Și acestea zicând, a ieșit prin fereastra prin care a intrat, iar bolnavul vindecat n-a încetat a mulțumi lui Dumnezeu, dând săracilor din cele ce avea.

4. A primi pe cei străini¹¹

Vă readucem aminte că despre faptele milei sufletești și trupești ne vorbește Domnul Hristos în Evanghelia după Matei, atunci când ne înfățișează despre judecată. Cred că știți pe dinafară acest text scripturistic: *Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine.* (Matei 25, 34-36)

Așadar, șapte fapte sunt cele ale milei trupești. Până acum ne-am oprit la a-i hrăni pe cei flămânzi, a-i adăpa pe cei însetați, a-i îmbrăca pe cei goi și, în seara aceasta, ne oprim la patra faptă a milei trupești, a-i primi pe cei străini. Mare lucru este să punem în practică faptele milei trupești.

Poetul Ioan Alexandru, care își are mormântul la mănăstirea Nicula, a fost un entuziast pe vremurile acelea când era mai greu să faci misiune pentru că era perioada comunistă, și totuși, profesor fiind făcea lucrurile acestea. Și îmi aduc aminte cu nostalgie că la o sărbătoare a Sfântului Ilie, când era hram la Mănăstirea Toplița, a venit și Preasfințitul Emilian, care i-a dat voie să vorbească, și a zis așa: *Sfinte Ilie, tu stai, mănânci și bei la văduva din Sarepta Sidonului, dar poporul moare de foame! Auzi tu, poporul moare de foame!* Vă închipuiți cât de străvezie era afirmația pe care a făcut-o. Și la sfârșitul slujbei, vlădica i-a zis: *Domnule Ioan Alexandru, ați fost prea aspru cu prorocul Ilie. A vrut să dreagă busuiocul.*

Ioan Alexandru a scris o poezie intitulată *Epitaf*. Epitaful este inscripția de pe un mormânt. Și *Epitaful* lui sună așa, referindu-se la faptele milei trupești:

Pentru că s-a uitat cu milă

La un căluț snopit în bătăi

Pentru că unei bătrâne ce se

Aruncase în lac fugind din azil

I-a întins un cuvânt de salvare

Pentru că-n sanctuarul inimii sale

L-a iertat pe cel mai aprig vrăjmaș

Pentru toate acestea și mult mai mari

Decât acestea pe care nimeni nu le-a știut

¹¹ Cateheză rostită în data de 15 noiembrie 2020, duminica a 25-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

*Pentru că le făptuise la nevedere
El n-a murit, ci numai doarme
Până la înviere.*

Cel ce a făcut faptele milei trupești nu mai doarme până la Înviere. Așadar, mare lucru să le punem în practică. Și în seara aceasta, subliniem fapta milei trupești, a-i primi pe cei străini.

În continuare, vă voi reda câteva versuri din poezia intitulată *Străinul*, scrisă de Valentin Popovici:

*E noapte rece; vântul bate cu șuieratul lui prelung,
și din ecouri depărtate, atâtea gânduri mă ajung.
Ce bine e să fiu acasă, să știu că am destul câștig
Să nu mă chinuie nici foamea, nici să nu rabd pe drum de frig.*

*Ce bun a fost cu mine Domnul, că nu știu cum să-I mulțumesc,
Cum L-aș primi să știu că vine, să-mi fie oaspete ceresc.
Și-n jocul straniu de lumină, al flăcărilor din cuptor,
Pe gene-mi cade toropeala, și adormii așa de ușor...*

*Deodată o bătaie-n poartă... tresar... e cineva pe drum!
Mă uit la oră: E târzie! Numai tâlharii umblă-acum!
Răsună iarăși o bătaie, și încă alte două-trei.
Și strig atunci: "Cine-i acolo? E cam târziu acum, ce vrei?"*

*Și glasul de-afară-mi spune: "Vin dintr-un loc îndepărtat;
Umblat-am cale lungă astăzi; sunt obosit și s-a-nnoptat.
N-ai vrea căldura dinlăuntru s-o-mparți cu mine pân la zi?
Ți-aș mulțumi cum știu mai bine, și-n rugăciuni te-oi pomeni.*

*Primește-mă doar până mâine că am nainte un drum lung
N-ai vrea din colțul tău de pâine, să-mi dai și foamea să-mi alung?"
Mă strecurai lângă fereastră, să-l văd prin geamul aburit;
Era urât și plin de zdrențe, părea murdar și obosit.*

*"Nu cer decât un colț de pâine, uscat de este, să mi-l dai;
Și dorm și jos pe-o rogojină, doar milă rogu-te să ai!"
Gânditu-m-am o clipă lungă, și i-am strigat apoi răstit:
"Străine, du-te mai departe, aici nu-i han de găzduit!"*

*Ce n-ai gândit mai dinainte unde-ai să dormi, ce-ai să mănânci?
E prea târziu să-mi bați la poartă, e prea târziu să mi te plângi!"
I-am auzit cum pașii afară, încet, încet s-au depărtat...
Până ce-n liniște doar vântul, a mai rămas stăpân pe sat.*

*Și, mulțumit, în patul moale am adormit apoi curând
Dar am avut în neagra noapte un vis ce nu-l mai uit nicicând.
Parcă dintr-un nor de lumină, Domnul Isus se cobora,
și-n casa mea venea să-mi spună, ce nimeni altul nu știa.*

*Credeam că-mi va vorbi de bine; va lăuda tot ce-am muncit....
Dar S-a apropiat de mine și trist cu lacrimi mi-a grăit:
"Prietene, am vrut azi noapte să înnoptez în casa ta;
Din pâinea ta, am vrut la cină să iau un colț, ca partea Mea.*

*Dar mi-ai răspuns că pentru Mine, tu n-ai nici pâine și nici pat,
și M-ai lăsat în frig afară, să plec flămând și întristat.
Căsuța ta nu era mică să-ncap și eu să dorm în ea;
De ce nu vrei să ai la masă, un ostenit în casa ta?"*

*Și m-a privit cu ochii umezi până când norul s-a luat...
și-am înțeles că El fusese, pribeagul ce L-am alungat.
Trezit din somn, de-nfiorare, am alergat afară-n frig...
și-am început în gura mare, străinul înapoi să-l strig.*

*Dar vai, demult plecase omul în întunerecul pustiu...
Doar vântul îmi striga din ramuri,
că mă trezisem prea târziu:
E prea târziu! E prea târziu!*

5. A cerceta pe cei bolnavi¹²

Prin catehezele noastre din această perioadă a Postului Adormirii Maicii Domnului învățăm să fim mai buni. Și ne ghidăm atunci când dorim să fim buni după cele șapte fapte ale milei trupești. Ele sunt inspirate din cuvântului Domnului Hristos, din Evanghelia după Matei, capitolul 25, versetele 34-36, unde ne vorbește despre dreapta judecată, despre criteriile acestei judecăți.

În cateheza anterioară ne-am oprit la a patra faptă a milei trupești, a-i primi pe cei străini. De data aceasta vom reflecta la a cincea faptă a milei trupești, și anume, a-i cerceta pe cei bolnavi.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne îndeamnă să facem lucrul acesta, să-i cercetăm pe cei bolnavi, să-i ajutăm pe cei bolnavi, să-i mângâiem pe cei bolnavi. În multe locuri în Sfânta Scriptură, dar și în literatura noastră duhovnicească, vedem fapte gingașe ale celor care merg și-i cercetează pe bolnavi, le aduc mângâiere, le aduc îmbărbătare și le aduc tărie, pentru că iubiți, frați și surori, la urma urmei, în persoana celor bolnavi, ne așteaptă Domnul nostru Iisus Hristos. Și dacă ziceam că în această perioadă duhovnicească, predilect ne aplecăm asupra faptelor celor bune, una dintre ele este a-i cerceta pe cei bolnavi.

Am amintit și cu altă ocazia, poezia *Epitaf*, scrisă de Ioan Alexandru. Ioan Alexandru, un om deosebit de curajos, chiar și în timpul perioadei comuniste avea o atitudine creștină declarată. În poezia sa, referindu-se la faptele milei trupești zice așa:

Pentru că s-a uitat cu milă

La un căluț snopit în bățai

Pentru că unei bătrâne ce se

Aruncase în lac fugind din azil

I-a întins un cuvânt de salvare

Pentru că-n sanctuarul inimii sale

L-a iertat pe cel mai aprig vrăjmaș

Pentru toate acestea și mult mai mari

Decât acestea pe care nimeni nu le-a știut

Pentru că le făptuise la nevedere

El n-a murit, ci numai doarme

Până la înviere.

¹² Cateheză rostită în data de 22 noiembrie 2020, duminica a 26-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

Sunt multe exemple de genul acesta din care reiese faptul că trebuie să facem multe fapte de caritate și, în seara aceasta, ne gândim că trebuie să îi cercetăm, să îi ajutăm pe bolnavi, Domnul Iisus Hristos așteptându-ne în persoana lor.

O întâmplare din Pateric ne amintește *despre un sfânt părinte al unei chinovii, împodobit cu toată fapta bună, dar mai vârtos cu smerita cugetare, cu blândețe, cu milostivirea către săraci și cu dragoste. Acesta s-a rugat mult lui Dumnezeu, zicând: Doamne, mă știi pe mine că sunt păcătos, dar nădăjduiesc în îndurările tale să mă mântuiesc prin mila Ta. Mă rog bunătății tale Stăpâne. Să nu mă desparți de obștea mea, ci împreună cu mine, și pe ucenicii mei îi învrednicește să meargă în Împărăția ta. Deci, această rugăciune neîncetat făcându-o, l-a încredințat iubitorul de oameni Dumnezeu în acest chip. Trebuia să săvârșească hram la o altă mănăstire care nu era departe de dânșii și îl chemară părinții acelei mănăstiri pe el, împreună cu ucenicii lui. Iar el se scuza, dar a auzit în vis zicându-i-se: Mergi și întâi îi trimite pe ucenicii tăi, apoi să mergi pe urma lor și tu singur. Ducându-se ucenicii lui, zăcea un înger în chip de sărac bolnav, în mijlocul drumului. Venind ucenicii la locul acela și văzându-l văitându-se, l-au întrebat care e pricina? Iar el a zis: Sunt bolnav. Eram călare și dobitoacul m-a trântit jos și a fugit și, iată, n-are cine să mă ajute. Atunci ei au zis: Ce putem să facem noi? Suntem pe jos, și lăsându-l s-au dus. Apoi după puțin timp, a venit și părintele lor, și l-a aflat zăcând și suspinând. Și înștiințându-se de pricină, i-a zis: N-au trecut niște monahi pe aici? Nu te-am văzut că ești așa? Iar el a zis: Ba da. Au trecut și s-au înștiințat de pricină, dar mi-au spus: Noi suntem pe jos, ce putem să facem? Zis-a lui bătrânul: Poți să umbli puțin și să mergi? Iar el a zis: Nu pot. Atunci avva i-a zis: Vino să te iau în spate și Dumnezeu ne va ajuta și vom merge. Iar el a zis: Nu poți să mă duci atâta cale în spate, mergi și te roagă pentru mine. Iar avva a zis: Nu te voi lăsa, ci iată piatra aceea, te voi pune pe ea și mă voi apleca și te voi lua în spate. Și așa a făcut. La început, îl simțea că este greu, ca un om mare, iar apoi se făcea mai ușor, tot mai ușor, încât se minuna cel ce-l purta în spate. Și deodată s-a făcut nevăzut și a venit glas către el: Pururea te rugai pentru ucenicii tăi să se învrednicească împreună cu tine de împărăția Cerurilor și iată că alte sunt măsurile lor și alte măsurile tale. Deci, fă-i pe ei să vină la lucrarea ta și atunci vei dobândi cererea căci Eu sunt Dreptul Judecător, răsplătind fiecăruia după faptele lui.*

6. A vizita pe cei închiși¹³

În perioada Postului Adormirii Maicii Domnului, și nu numai, creștinii buni încearcă să facă fapte de milostenie, chemați fiind să punem în practică faptele milei sufletești și trupești.

În seara aceasta ne vom oprim la a șasea faptă a milei trupești, a-i vizita pe cei închiși. E adevărat că e dificil, e un procedeu special, a merge să îi vizitezi pe cei închiși, dar este o faptă a milei trupești pe care Domnul Iisus Hristos ne-o așează la suflet.

Găsim multe versuri frumoase care pomenesc de cei închiși, care așteaptă un dram de bucurie de la cei ce îi vizitează. Versurile poeziei lui Radu Gir sunt următoarele:

Az' noapte Iisus a intrat la mine-n celulă.

O, ce trist, ce înalt era Hrist!

Așadar, este o faptă a milei trupești, a-i vizita pe cei închiși. Acum, vă voi reda câteva fraze pe care ni le-a scris în *Memoriile* sale, Mitropolitul Bartolomeu Anania, din vremea când era închis. Ne aducem aminte că dânsul a făcut și închisoare. Au făcut închisoare mulți alții dintre slujitorii Bisericii noastre, cărora le cinstim memoria.

Vrednicul de pomenire, Mitropolitul Bartolomeu, după ce a suportat un interogatoriu lung și obosit, după ce a fost chinuit, văzând cât de rea poate să ajungă lumea, zice în *Memoriile* sale că la un moment dat s-a gândit să-și scoată ochii și să nu mai vadă această lume păcătoasă. Și iată ce s-a întâmplat: *Ideea sinuciderii nu m-a încercat niciodată, dar atunci m-a încercat un gând mult mai grozav, să renunț la lumina ochilor și să nu mai văd o omenire care nu merită să fie văzută. Zile și zile m-a urmărit acest gând, până ce am devenit hotărât. Trebuia să-mi înțep ochii, să li se scurgă lumina pe perna nesomnului meu. Îmi trebuia un obiect ascuțit, pe care nu-l aveam și nici nu era chip să-l aflu. Aveam însă în traistă o perie de dinți ruptă, dintr-un material plastic foarte tare. Frecată îndelung de piciorul aspru al măsuței de beton de lângă pat, coada periutei putea deveni o andrea cu vârful bine ascuțit, în stare să pătrundă în globul ocular, fără prea mare efort. Stând la capătul de jos al patului, cu ochii și urechile ațintite la vizetă, am început operația. Drăceasca operație de am pregăti instrumentul propriei mele torturi. O făceam cu luciditate și hotărâre, având în minte ținta finală, aruncarea lumii într-un întuneric total. Colegilor le-am spus că o unghie de la picior îmi creștea în carne și am nevoie de o asemenea unealtă spre a o scobi pe dedesubt. Ei m-au crezut. Truda a durat mai multe zile cu nenumărate*

¹³ Cateheză rostită în data de 29 noiembrie 2020, duminica a 30-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

întreruperi...Pe măsură ce vârful uneltei se ascutea, mă plimbam prin celulă cu ochii închiși, numărându-mi pașii, făcând exerciții de orientare pe întuneric. Îmi părea rău că nu sunt ciclop. Ar fi fost mult mai lesne cu un singur ochi. Oare puteam fi sigur că durerea unuia nu mi va paraliza mâna în drum spre celălalt? Aici, bănuiam că va fi momentul cel mai greu și va mai trebui să am destulă tărie, să nu țip, să nu gem, înainte ca umoarea să fie scursă îndestul. Aceasta însă putea fi rezolvată dacă mai întâi, înfundam mai dinainte gura cu un prosop, numai durerea de a putea fi depășită. Faptul trebuia să se petreacă târziu, după miezul nopții, spre orele două sau trei, când somnul camarazilor e foarte greu și frecvența guardianului mai scăzută. Știam asta din nopțile mele de insomnie sau de veghe, pe rănile celor bătuți. S-a dat stingerea și l-am rugat fierbinte pe Dumnezeu să-mi dea curaj și putere. Andreaua, o aveam ascunsă sub pernă. O cârpă îmi era la îndemână. Ședeam culcat cu fața în sus și așteptam să treacă timpul. Clipele se scurgeau greu, cele patru-cinci ore ce urmau să fie sunt foarte lungi. Doamne, numai de nu mi-ar slăbi voința, de nu mi-ar șovăi brațul. Dacă izbutesc la un ochi și nu ajung la celălalt, ar însemna o catastrofă morală, ar fi să mă fac de răs. Pe cât de sublim este să fii orb, pe atât de ridicol este să fii chior. Pe aceste gânduri m-a furat somnul. Că așa fi putut să ațipesc, ar fi fost ultima mea presupunere în noaptea aceea de celulă și totuși, am ațipit, am adormit. Poate câteva minute, poate o secundă, ca în poveștile arabe. Eram în picioare, pe o plută care luneca în susul unei ape și apa ar fi fost Bistrița moldovenească. Ședeam așa, drept ca o statuie, și deodată lângă mine apare Milica, sora mea care murise oarbă la 16 ani. Nu vorbeam nimic și pluteam amândoi, umăr lângă umăr, în susul apei, fără lopeți și fără cârmă. La un moment dat, eu păream ajuns la o anumită destinație. Pluta s-a apropiat singură de mal. Eu am sărit pe uscat ca o făptură ușoară. Atunci am auzit-o pe Milica: Și nu uita, n-ai dreptul să fii altuia povară. De pe mal, am urmărit-o cum se ducea dreaptă pe plută ca un abur de lujer omenesc. M-am trezit și mi-am adus aminte tot visul și mă trezeam nu numai din somn, ci și dintr-un fel de buimăceală a spiritului dintr-o noapte a lucidității. Cum de nu-mi aminteam eu de Milica, în timp ce îmi pregăteam orbirea? Cum de n-o văzusem eu împiedicându-se de scaune? Și cum nu văzusem pe maica mea, lăcrimând în urmă și sărindu-i în ajutor? A fi orb înseamnă întotdeauna a depinde de cineva care vede, fie el câine sau făptură omenească, de-al împovăra cu o grijă în plus, de-ai răpi cel puțin o parte din bucuriile sau libertatea în care trebuie să trăiască. Când eram în Școala Primară, vedeam destul de des un orb, străbătând satul, purtat de mână de un copil. Copilul era cam de vârsta mea și mi se părea întotdeauna ascultător și trist și era predispus a bate drumuri largi, în timp ce noi învățam în clasă, ori ne jucam în curtea școlii. Deznodământul a fost simplu, fără deliberări, fără dramatism. Am

scos de sub pernă unealta blestemată pe care o ascuțisem cu atâta grijă, migală și riscuri. M-am dus la toaletă, am rupt-o în câteva bucățele, am aruncat-o în hazna și am tras apa. De atunci continuu să văd.

A fost una din încercările prin care a trecut în temniță, Mitropolitul Bartolomeu, după ce a fost chinuit și după ce la un moment de întunecime sufletească, ar fi apelat la această soluție de a-și scoate ochii Ne-a lăsat scris momentul acesta în *Memoriile sale, Memorii* pe care mulți dintre frațiiile voastre le-ați citit, pentru că își au frumusețea lor, el fiind un om cu condei, și în același timp, un om al Bisericii, un om al credinței.

7. A îngropa pe cei morți¹⁴

În toată perioada Postului Adormirii Maicii Domnului, am fost invitați să reflectăm la faptele milei creștine. Întâi, faptele milei sufletești care sunt șapte: a îndrepta pe cei păcătoși, a învăța pe cei neștiutori, a sfătui pe cei ce stau la îndoială, a mângâia pe cei întristați, a suferi cu răbdare nedreptățile, a ierta pe cei ce ne-au supărat și a ne ruga pentru cei vii și pentru cei morți. Apoi, am amintit și faptele milei trupești care și ele sunt șapte: a hrăni pe cei flămânzi, a adăpa pe cei însetați, a îmbrăca pe cei goi, a primi pe cei străini, a cerceta pe cei bolnavi, a vizita pe cei închiși și, a șaptea faptă a milei trupești, este a îngropa pe cei morți. La aceasta ne vom opri în cele ce urmează.

Faptele milei creștine sunt pomenite de Domnul Iisus Hristos în Evanghelia după Matei, când le-a vorbit ucenicilor despre dreapta judecată: *Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; Gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine.* (Matei 25, 34-36)

Acestea sunt cele șapte fapte ale milei trupești. Ultima dintre ele este a îngropa pe cei morți. Mare evlavie au creștinii adevărați față de cei ce au trecut în eternitate. Și mare grijă au ca mormintele lor să fie îngrijite, să fie curățite și, în momentul în care cei dragi pleacă, petrecerea lor să fie așa cum se cuvine. Este o faptă a milei trupești a-i îngropa, a-i înmormânta pe cei morți.

Vă aduceți aminte că anii trecuți a fost o întreagă dispută și, Sfântul Sinod a hotărât că rânduiala noastră este ca pe cei morți să-i îngropăm, adică Biserica noastră nu este de acord cu incinerarea celor ce s-au mutat în eternitate și, desigur, argumentele sunt multe. Trupul a fost și el creat de Dumnezeu. Când zice Sfânta Scriptură, că am fost creați după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, nu se referă numai la suflet. E adevărat că se referă la partea spirituală din noi, dar zice Sfântul Irineu că *atunci când Dumnezeu l-a creat pe om a avut în minte chipul pe care îl va lua Fiul Său când va intra în istorie.* Sfânta Scriptură, spune textual: *Până când te vei întoarce în pământul din care ai fost luat, căci pământ ești și în pământ, te vei întoarce.* (Facere 3, 19)

Așadar, e o mare faptă a milei trupești a-i îngropa pe cei morți. În parohiile adevărate, că sunt în oraș sau în sat, mormintele sunt întreținute și este chiar un loc de reculegere unde

¹⁴ Cateheză rostită în data de 6 decembrie 2020, duminica a 27-a după Rusalii, în Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

ducându-te te folosești pentru că te gândești la cei care au fost și care s-au mutat în eternitate.

Mitropolitul nostru Bartolomeu a scris o poezie închinată mormintelor, intitulată *Anotimpuri*:

Pe-acest mormânt s-a veștejit o fragă.

Nu plânge, heruvimului i-i dragă.

Pe-acest mormânt se cântă o colindă.

Nu plânge, heruvimul e-n oglindă.

E o faptă a milei trupești a avea grijă ca înmormântarea celor ce pleacă în eternitate să fie făcută așa cum ne spune rânduiala noastră creștină. Și, în acest sens, am putea aduce multe exemple de felul în care s-au îngrijit cei ce au rămas ca osemintele, ca trupurile celor ce s-au mutat să fie înmormântate, așa cum se cuvine, și un exemplu celebru este exemplul Mariei Brâncoveanu. Când Sfântul Constantin Brâncoveanu, cu feciorii săi și cu sftnicul Ianache au fost martirizați la Constantinopol, la Istanbulul de astăzi, după o perioadă cu mare greutate, Maria Brâncoveanu sau Marica a reușit ca trupul lui Constantin să-l aducă în țară în Biserica Sfântul Gheorghe din București. Și felul cum s-au derulat lucrurile îl vom înțelege din câteva rânduri pe care le redăm din cartea mitropolitului Nestor Vornicescu, acolo unde citim despre modul în care Maria Brâncoveanu s-a îngrijit de îngroparea trupului lui Constantin Brâncoveanu, în Biserica Sfântul Gheorghe din București.

Osemintele lui Constantin Brâncoveanu au fost aduse în țară, în taină, de doamna Marica, abia în 1720, în timpul domniei lui Nicolae Mavrocordat și înmormântate în biserica Sfântul Gheorghe Nou. Prin grija doamnei Marica Brâncoveanu, această hecuba a românilor, cum a fost numită, s-a așezat o lespede de marmură albă cu chenar floral, specific brâncovenesc, fără nicio inscripție. Spre capul câmpului lespedei, mărginită de chenar, este săpată stema Țării Românești, în centrul căreia ușor se poate distinge vulturul cu cruce în cioc, un indiciu că acesta este mormântul domnesc și aici își doarme somnul de veci Constantin Brâncoveanu. Mormântul este flancat la stânga de mormântul lui Ioan Mavrocordat, iar în dreapta de mormântul lui Grigore Brâncoveanu. Osemintele n-au putut fi aduse la Horezu, fiindcă în urma păcii de la Passarowitz, Oltenia se afla în stăpânire austriacă. Nu s-a scris nici numele Voievodului pe piața mortuară de teama turcilor, care n-ar fi îngăduit acest drept unui condamnat la moarte. În mod discret, evlavioasa Doamnă Marica, pentru cinstirea memoriei soțului ei, a suspendat de un suport deasupra criptei o candelă de argint cu o frumoasă lucrătură cizelată tot în stil brâncovenesc, cu inscripția în litere mărunte chirilice, „această candelă s-au dat la Sfântul Gheorghe cel Nou și luminează unde odihnesc oasele fericitului Domn, Io Constantin Brâncoveanu, Basarab Voievod, și

iaste făcută de doamna Măririi Sale Maria, care și Măria Sa nădăjduiește în Domnul iarăși să i se odihnească oasele aici. În 12 zile. Anul 7228 de la facerea lumii.” Textul inscripției candeliei nu menționează și prezența rămășițelor trupești ale copiilor uciși odată cu tatăl lor. Este o indicație că osemintele lor, ca și ale lui Ianache Văcărescu nu vor fi putut fi aduse în țară. Lumina candeliei mormântului a acoperit taina inscripției timp de două veacuri, fiind descoperită abia în iulie, 1914. Cu prilejul comemorării a 200 de ani de la moartea martirică a Voievodului Constantin Brâncoveanu, la 15 august 1914, mitropolitul Primat al României de atunci, Conon Arămescu Donici a săvârșit Parastas la mormântul Voievodului pentru prima dată în mod oficial. Pentru confirmarea Inscripției candeliei au fost întreprinse săpături arheologice în mormântul cu lespede de marmură, fără inscripție în zilele de 9-16 decembrie 1932. Osemintele au fost așezate într-un sicriu ornat cu podoabe de stil brâncovenesc, al cărui lemn a fost luat dintr-un stejar din Grădina Palatului de la Mogoșoaia. Sicriul acesta a fost păstrat timp de un an și jumătate în altarul Bisericii Sfântul Gheorghe Nou, fapt care constituie un fel de consfințire al lor ca sfinte moaște de martiri creștini. La inițiativa fostului patriarh Miron Cristea, în 1934, cu prilejul praznicului Sfinților Împărați Constantin și Elena, hramul Catedralei din București, Biserica a crezut a fi o creștinească datorie, să reazeze la locul lor de odihnă scumpele oseminte în cadrul unei slujbe și procesiuni festive ca toți credincioșii să aibă puțința a le da cuvenita cinstire. Așa a procedat Marica Brâncoveanu cu osemintele Sfântului Constantin Brâncoveanu.

Cu aceasta, am încheiat ciclul de cateheze despre faptele milei sufletești și trupești dedicate Postului Adormirii Maicii Domnului. Pentru mine a fost o mare bucurie sufletească să săvârșim în fiecare seară Paraclisul Maicii Domnului, iar după aceea să reflectăm preț de câteva minute la catehezele noastre. Sper că și pentru frățiile voastre, în suflete, să fie același simțământ.